

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน
ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542¹

วีรพจน์ วงศ์ประยูร²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนของศาลปกครอง ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจ ถึงอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทอันเกิดจากการกระทำ ทางปกครองระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน จากการใช้อำนาจตามกฎหมาย ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งการใช้ อำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อ สิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองจึงต้องวางอยู่บนพื้นฐานของ การรักษาดุลยภาพในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน และโดยที่ลักษณะคดีพิพาทที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นคดีพิพาท ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและกระทบต่อประโยชน์สาธารณะที่ศาลปกครองจะต้องดำเนินการ พิจารณาคดีไปแล้วเสร็จไปโดยเร็ว แต่ก็ยังมีลักษณะคดีพิพาทบางประเภทที่ศาลจะต้องดำเนินการพิจารณา คดีโดยเร่งด่วนอันเนื่องมาจากผู้ฟ้องคดีอาจไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายที่ได้รับจากการใช้ อำนาจทางปกครองของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการจัดทำ บริการสาธารณะของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้าง จึงเป็นคดีที่ศาลปกครองจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยเร่งด่วน เพื่อให้ทันต่อการเยียวยาแก้ไขความ เดือดร้อนเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีได้รับจากการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ เพื่อคุ้มครองการจัดทำบริการสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยรวม แต่เนื่องจากวิธีพิจารณา คดีตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และระเบียบ ของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณา คดี พ.ศ. 2543 มีขั้นตอน กระบวนการ เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ระยะเวลาในการพิจารณา คดีที่เป็นเวลานาน ซึ่งหากนำวิธีพิจารณา คดีดังกล่าวมา ใช้กับการพิจารณา คดีที่ต้องพิจารณา คดีโดยเร่งด่วนดังกล่าวข้างต้นแล้ว อาจไม่ทันต่อการเยียวยาแก้ไขความ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณา คดีโดยเร่งด่วนตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณา คดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ณฐ สันตาสว่าง และ คณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เดือดร้อนให้แก่ผู้ฟ้องคดี หรืออาจกระทบต่อการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ดังนั้น จึงมีการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี พ.ศ. 2543 ในปี พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนไว้ในบทบัญญัติ ข้อ 49/2 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543

จากการศึกษาบทบัญญัติ ข้อ 49/2 แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 พบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดประเภทคดีที่ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน เนื่องจากระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 49/2 วรรคหนึ่งกำหนดให้ ภายใต้บังคับข้อ 61 ในกรณีตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคำฟ้องใดเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์ครบถ้วน และเป็นเรื่องที่ศาลจำเป็นต้องพิจารณาพิพากษาโดยเร่งด่วน เพราะมีกฎหมายกำหนดเวลาในการพิจารณาพิพากษาไว้เป็นการเฉพาะหรือเพราะเหตุอื่นใด ซึ่งหากจะดำเนินการกระบวนการพิจารณาในชั้นการแสวงหาข้อเท็จจริง การสรุปสำนวน และการนั่งพิจารณาคดีและการพิพากษาคดีตามขั้นตอนปกติอาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีที่อยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลังหรืออาจเป็นอุปสรรคแก่การบริหารงานของรัฐหรือแก่บริการสาธารณะ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนรับคำฟ้องไว้พิจารณาตามข้อ 42 แล้ว ให้เสนอองค์คณะโดยด่วนเพื่อหารืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้นเพื่อให้อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นพิจารณามีคำสั่งโดยไม่ชักช้าให้ดำเนินการกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วน ซึ่งจากการศึกษาเงื่อนไขเกี่ยวกับคดีที่ต้องพิจารณาโดยเร่งด่วน ตามที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติดังกล่าว ประกอบด้วย 1) คดีที่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาการพิจารณาคดีไว้โดยเฉพาะ หรือ 2) คดีที่หากดำเนินการกระบวนการพิจารณาในส่วนของการแสวงหาข้อเท็จจริง การสรุปสำนวน การนั่งพิจารณาคดี และการพิพากษาคดีตามปกติ อาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีที่อยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง หรืออาจเป็นอุปสรรคแก่การดำเนินงานของรัฐหรือแก่บริการสาธารณะ ซึ่งคดีประเภทที่สอง ที่กำหนดว่าเป็นคดีที่หากดำเนินการพิจารณาตามขั้นตอนปกติอาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีที่อยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง หรืออาจเป็นอุปสรรคแก่การดำเนินงานของรัฐหรือแก่บริการสาธารณะ เป็นคดีที่ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีที่เข้าลักษณะดังกล่าว ที่กำหนดให้ศาลจะต้องมีคำสั่งให้ดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวนี้ จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของศาลปกครองแล้ว ไม่พบว่าได้มีการให้ความหมายของคำว่า “ความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีที่อยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง” และ “กรณีที่เป็นอุปสรรคแก่การบริหารงานของรัฐหรือแก่บริการสาธารณะ” ว่าจะมีความหมายอย่างไร หรือหากจะพิจารณาลักษณะประเภทคดีแต่ละประเภทตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 หรือพิจารณาตามลักษณะคดีพิพาทตามที่กำหนดโดยคำแนะนำของประธานศาลปกครองสูงสุด ที่แบ่งออกเป็น

5 ประเภทคดีด้วยกัน คือ คดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คดีปกครองเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล คดีปกครองในแผนกคดีวินัยการคลังและการงบประมาณ คดีปกครองเกี่ยวกับละเมิดและความรับผิดชอบอื่น คดีปกครองเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ล้วนแล้วแต่เป็นคดีที่กระทบต่อการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐแทบทั้งสิ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าลักษณะประเภทคดีที่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนของศาลปกครองไทยนั้นมีความแตกต่างกับวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนของต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอิตาลี เนื่องจากประเทศฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนไว้ในประมวลกฎหมายกระบวนการยุติธรรมทางปกครอง โดยได้มีการกำหนดประเภทคดีที่ต้องดำเนินการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนไว้ชัดเจน ซึ่งก็คือ คดีที่พิพาทเกี่ยวกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ หรือในประเทศอิตาลีก็ได้มีการบัญญัติประเภทคดีที่ศาลปกครองจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนเช่นเดียวกัน เช่น คดีพิพาทที่ได้แย้งมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่องาน โฆษณาสาธารณะ การบริการและการพัสดุ คดีพิพาทที่ได้แย้งมาตรการเกี่ยวกับกระบวนการแปรรูปหรือการขายกิจการหรือทรัพย์สินของรัฐ คดีพิพาทที่ได้แย้งมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งตามมติคณะรัฐมนตรีและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งแต่งตั้งดังกล่าว เป็นต้น แต่ในส่วนของวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนของศาลปกครองไทยนั้น กลับปรากฏว่าไม่มีการกำหนดประเภทคดีที่ต้องดำเนินการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนไว้อย่างชัดเจน เหมือนกับประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศอิตาลี แต่กำหนดให้เป็นอำนาจของตุลาการเจ้าของสำนวนที่จะเป็นผู้พิจารณาว่าคดีใดจะเข้าลักษณะตามที่กำหนดไว้ระเบียบดังกล่าวหรือไม่ จึงทำให้เกิดปัญหาถึงการใช้อำนาจของศาลที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละคดี

ประเด็นปัญหาที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีที่ต้องกระทำโดยองค์คณะในคดีที่ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน เนื่องจากในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลนั้น ศาลย่อมต้องมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดี หรือที่เรียกว่า คำสั่งระหว่างพิจารณาคดี ซึ่งบางกรณีกฎหมายกำหนดให้ต้องกระทำโดยองค์คณะ เช่น คำสั่งเกี่ยวกับคำขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล คำสั่งเกี่ยวกับมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนการพิพาท คำสั่งเกี่ยวกับการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือคำสั่งเกี่ยวกับการกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก ซึ่งคำสั่งเหล่านี้ถือเป็นคำสั่งที่มีใช้การวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นเนื้อหาของคดี แต่เมื่อกฎหมายกำหนดให้คำสั่งดังกล่าวนี้ต้องกระทำโดยองค์คณะย่อมทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาคำสั่งเหล่านี้ตามไปด้วย จึงทำให้คดีที่ต้องดำเนินการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนต้องเกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีไปด้วย และอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ฟ้องคดีที่ยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง หรืออาจทำให้เกิดผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจตุลาการเจ้าของสำนวนในการมีคำสั่งระหว่างพิจารณาคดีโดยลำพังได้ ยกเว้นแต่คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาข้อเท็จจริงที่ตุลาการเจ้าของสำนวนมีอำนาจออกคำสั่งได้เองโดยลำพัง ส่วนคำสั่งระหว่างพิจารณาอื่นนั้นต้องดำเนินการพิจารณาโดยองค์คณะที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพาทหรือมีคำสั่งในคดีนั้น จึงทำให้ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนที่ต้องล่าช้าออกไป และจากการศึกษา

กฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของศาลปกครองในต่างประเทศ พบว่า ศาลปกครองในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศสได้มีการเพิ่มอำนาจของตุลาการเจ้าของสำนวนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อให้เกิดความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เช่น การให้อำนาจตุลาการเจ้าของสำนวนในการมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา การกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง และกำหนดวันนั่งพิจารณาคดี หรือการออกคำสั่งในชั้นไม่รับคำฟ้องไว้พิจารณา เช่น การถอนฟ้อง กรณีที่เห็นโดยชัดแจ้งว่าเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง กรณีเหตุแห่งการฟ้องคดีหมดสิ้นลงแล้ว คำสั่งเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ซึ่งคำสั่งระหว่างพิจารณาเหล่านี้สำหรับประเทศไทยต้องกระทำโดยองค์กรเช่นนั้น แต่ในประเทศฝรั่งเศสตุลาการเจ้าของสำนวนสามารถมีคำสั่งได้เองโดยไม่ต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยองค์กรแต่อย่างใด

ประเด็นปัญหาประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลในคดีที่ต้องใช้วิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน เนื่องจากระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 49/2 วรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนให้ตุลาการเจ้าของสำนวนใช้อำนาจตามมาตรา 61 หรือตามส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของหมวด 2 โดยแจ้งให้คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ เพื่อทำการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการไต่สวนหรือโดยวิธีการอื่นใดให้เสร็จสิ้นในวันเดียวกันหรือต่อเนื่องกันไป ทั้งนี้ให้แจ้งให้ตุลาการผู้แถลงคดีทราบเพื่อเข้าร่วมในการไต่สวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นใด และให้ถือว่าวันที่เสร็จสิ้นการแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคนี้เป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ 62 โดยไม่ต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบตามข้อ 62 วรรคสอง อีก วรรคสาม บัญญัติว่า คู่กรณีทุกฝ่ายซึ่งได้รับทราบหรือถือว่าได้รับทราบคำสั่งศาลตามวรรคสองให้มาศาลแล้วไม่มาในวันไต่สวน ให้ถือว่ารับทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไปในครั้งนั้น และรับทราบกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกหรือกำหนดนัดอื่นที่ศาลแจ้งคู่กรณีที่มาศาลในขณะที่ทำการไต่สวน ซึ่งจากการศึกษาบทบัญญัติดังกล่าวพบว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลในคดีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนนั้น กฎหมายกำหนดให้นำวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงตามที่กำหนดไว้ในวิธีพิจารณาคดีโดยปกติมาใช้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน แต่การที่กฎหมายกำหนดวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงดังกล่าว มิได้มีบทบังคับให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจจะเป็นเอกชนหรือหน่วยงานทางปกครองก็ตาม จะต้องยื่นเอกสารต่อศาลภายในวันไต่สวน นั้น ก็อาจมีผลทำให้การแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลก่อนการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกต้องล่าช้าออกไปได้ เนื่องจากแม้กฎหมายจะให้ถือว่าคู่กรณีที่ไม่มีมาศาลให้ถือว่ารับทราบกระบวนการพิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไปในวันไต่สวนแล้วก็ตาม แต่เมื่อคู่กรณีที่ไม่มีมาในวันไต่สวนของศาล เป็นคู่กรณีที่มีหน้าที่ต้องยื่นพยานหลักฐานสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีให้แล้วเสร็จไปโดยเร็ว ก็ย่อมมีผลทำให้ศาลไม่อาจได้รับข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอต่อการพิจารณาพิพากษาคดีได้ ประกอบกับการที่กฎหมายกำหนดให้นำวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงตามที่กำหนดไว้ในวิธีพิจารณาคดีโดยปกติซึ่งมีขั้นตอน ระยะเวลา และกระบวนการ ที่ต้องใช้เวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากคู่กรณีที่เป็เวลานาน อีกทั้ง และจะต้องทำการแสวงหาข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จก่อนการ

นั่งพิจารณาคดีครั้งแรกด้วย จึงอาจทำให้การพิจารณาคดีต้องล่าช้าออกไป และจากการศึกษาวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนของศาลปกครองของประเทศฝรั่งเศส พบว่า ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน กฎหมายได้กำหนดวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงไว้โดยเฉพาะ โดยให้อำนาจศาลที่เห็นว่า หากหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว ศาลปกครองมีอำนาจที่จะสั่งให้คู่กรณีทำคำชี้แจงยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ หรือศาลอาจจะกำหนดวันนั่งพิจารณาคดีที่คู่กรณีสามารถยื่นคำชี้แจงต่อศาลในวันดังกล่าวได้ โดยศาลจะมีคำสั่งแจ้งให้คู่กรณีทราบ ซึ่งอาจจะกำหนดระยะเวลาอันสมควรเพื่อให้คู่กรณีทำคำชี้แจง หรือเพื่อให้มาชี้แจงหรือมีคำชี้แจงในวันนั่งพิจารณาคดี ซึ่งการที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีการดังกล่าวนี้ ย่อมมีผลเป็นการลดขั้นตอนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนให้สั้นลง ซึ่งทำให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาคดีมากยิ่งขึ้น แต่สำหรับการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนของศาลปกครองไทยนั้นยังคงกำหนดให้ศาลต้องดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงให้แล้วเสร็จก่อนการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก รวมถึงยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลสามารถสั่งให้คู่กรณีต้องยื่นคำชี้แจงหรือส่งพยานหลักฐานต่อศาลในวันใดส่วนหรือในวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกได้เหมือนกับวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนของศาลปกครองฝรั่งเศส ดังนั้น กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลปกครองไทยในวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน จึงยังคงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการกำหนดวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนที่ต้องการวิธีพิจารณาคดีที่มีความเฉพาะเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษาคดีให้แล้วเสร็จไปโดยเร็ว

ประเด็นปัญหาประการที่สี่ ปัญหาการกำหนดให้ตุลาการผู้แถลงคดีเข้าร่วมแสวงหาข้อเท็จจริงกับตุลาการเจ้าของสำนวนในการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน เนื่องจากระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 49/2 วรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนให้ตุลาการเจ้าของสำนวนใช้อำนาจตามมาตรา 61 หรือตามส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของหมวด 2 โดยแจ้งให้คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบเพื่อทำการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการไต่สวนหรือโดยวิธีการอื่นใดให้เสร็จสิ้นในวันเดียวหรือต่อเนื่องกันไป ทั้งนี้ ให้แจ้งให้ตุลาการผู้แถลงคดีทราบเพื่อเข้าร่วมในการไต่สวนหรือแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นใดและให้ถือว่าวันที่เสร็จสิ้นการแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคนี้เป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ 62 โดยไม่ต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบตามข้อ 62 วรรคสอง อีก ซึ่งจากการศึกษาบทบัญญัตินี้ดังกล่าว พบว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนนั้น นอกจากตุลาการผู้แถลงคดียังคงต้องทำคำแถลงการณ์ด้วยวาจาเสนอต่อองค์คณะประกอบการพิจารณาคดีแล้ว ในการแสวงหาข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวนนั้น กฎหมายกำหนดให้ตุลาการผู้แถลงคดีต้องเข้าร่วมการแสวงหาข้อเท็จจริงร่วมกับตุลาการเจ้าของสำนวน ซึ่งขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนที่มีความแตกต่างจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยปกติที่กำหนดให้ เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงจนเป็นที่เพียงพอแล้ว ให้ตุลาการเจ้าของสำนวนจัดทำบันทึกสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน และให้ตุลาการเจ้าของสำนวนส่งมอบสำนวนคดีให้ตุลาการ

ผู้แถลงคดีปกครองจัดทำสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และความเห็นของตนในการวินิจฉัยคดีนั้นเสนอต่อองค์คณะพิจารณาพิพากษา โดยมีได้กำหนดให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองต้องเข้าร่วมในการแสวงหาข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวนด้วย ซึ่งหากพิจารณาเจตนารมณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองแล้ว จะพบว่าการจัดให้มีตุลาการผู้แถลงคดีปกครองขึ้นในศาลปกครองนั้น ก็เพื่อให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำหน้าที่ระหว่างตุลาการเจ้าของสำนวน องค์คณะ และตุลาการผู้แถลงคดีปกครอง เพราะหากคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองมีเหตุผลที่ดี ถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยแล้ว ย่อมทำให้คำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดีสามารถนำเหตุผลในคำพิพากษาขององค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้ และส่งผลให้ในการพิจารณาพิพากษาคดีขององค์คณะจะต้องมีความละเอียดรอบคอบในทุกด้านมากยิ่งขึ้น การทำหน้าที่ของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองจึงเปรียบเสมือนการถ่วงดุลอำนาจขององค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การทำหน้าที่ของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองจึงต้องมีความเป็นกลาง และมีความเป็นอิสระ แยกต่างหากจากการทำหน้าที่ของตุลาการเจ้าของสำนวน และองค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีนั้น เพื่อให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเป็นอิสระ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีของศาลปกครองต่อไป สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองของศาลปกครองไทยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนนั้น จากการศึกษาพบว่านอกจากที่กฎหมายกำหนดให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองจะต้องจัดทำแถลงการณ์ด้วยวาจาเสนอต่อองค์คณะพิจารณาพิพากษาแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองจะต้องเข้าร่วมในการแสวงหาข้อเท็จจริงร่วมกับตุลาการเจ้าของสำนวนด้วย ซึ่งมีผลทำให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองย่อมขาดความเป็นอิสระในการรับฟังข้อเท็จจริงที่ได้จากการแสวงหาของตุลาการเจ้าของสำนวน เพราะข้อเท็จจริงที่ตุลาการเจ้าของสำนวนได้มานั้น เป็นข้อเท็จจริงเดียวกันกับที่ตุลาการผู้แถลงคดีอยู่ร่วมในการแสวงหา และทำให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองต้องยอมรับข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยไม่อาจโต้แย้งคัดค้านได้เช่นกัน ดังนั้น การที่กฎหมายกำหนดให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองเข้าร่วมในการแสวงหาข้อเท็จจริงกับตุลาการเจ้าของสำนวนในการดำเนินกระบวนการคดีโดยเร่งด่วน ย่อมมีผลทำให้ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองขาดความเป็นอิสระในการรับฟังข้อเท็จจริงซึ่งมีผลต่อการทำความเห็นของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองที่เสนอต่อองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเร่งด่วนของศาลปกครองได้

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหากฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดประเภทคดีที่ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายที่กำหนดลักษณะคดีที่ศาลต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วน เพื่อป้องกันมิให้ศาลใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีที่แตกต่างกันออกไป และเพื่อเป็นการจำกัดการใช้ดุลพินิจต่อกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้อยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย จึงเห็นควรให้แก้ไขเงื่อนไขการใช้ดุลพินิจของศาลในข้อ 49/2 วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ที่บัญญัติว่า “ภายใต้

บังคับข้อ 61 ในกรณีตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่าคำฟ้องใดเป็นคำฟ้อง ที่สมบูรณ์ครบถ้วน และเป็นเรื่อง ที่ศาลจำเป็นต้องพิจารณาพิพากษาโดยเร่งด่วน เพราะมีกฎหมายกำหนดเวลาในการพิจารณาพิพากษาไว้ เป็นการเฉพาะหรือเพราะเหตุอื่นใด ซึ่งหากจะดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นการแสวงหาข้อเท็จจริง การสรุปสำนวน และการนั่งพิจารณาคดีและการพิพากษาคดีตามขั้นตอน ปกติอาจเกิดความเสียหาย อย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีที่ยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลังหรืออาจเป็นอุปสรรคแก่การบริหารงานของ รัฐหรือแก่บริการสาธารณะ ในกรณีเช่นนี้ เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนรับคำฟ้องไว้พิจารณาตามข้อ 42 แล้ว ให้เสนอองค์คณะโดยด่วนเพื่อหารืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น เพื่อให้อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นพิจารณา มีคำสั่งโดยไม่ชักช้าให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วน” ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ ดังกล่าวให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะกำหนดประเภทคดีโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาล ปกครองสูงสุดเป็นผู้กำหนด เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ โดยอาจจะนำมูลค่าของการก่อสร้างหรือผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับมา เป็นเกณฑ์ในการกำหนดประเภทคดีเหล่านั้น หรือในส่วนของคดีที่อาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง แก่ผู้ฟ้องคดีที่ยากแก่การเยียวยาในภายหลังนั้น ให้กำหนดประเภทคดีให้ชัดเจนว่าคดีใดบ้างเป็นคดีที่ เข้าลักษณะนี้ เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในการเข้ามีส่วนร่วมจัดทำบริการสาธารณะ คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิ ในการได้รับการศึกษา คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิตามที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ เป็นต้น และให้แก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติข้อ 49/2 วรรคหนึ่ง โดยให้บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับข้อ 61 ในกรณีตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่า คำฟ้องใดเป็นคำฟ้อง ที่สมบูรณ์ครบถ้วน และเป็นเรื่องที่ศาลจำเป็นต้องพิจารณาพิพากษาโดยเร่งด่วน เพราะมี กฎหมายกำหนดเวลาในการพิจารณาพิพากษาไว้เป็นการเฉพาะหรือเพราะเหตุอื่นใด ซึ่งหากจะดำเนิน กระบวนการพิจารณาในชั้นการแสวงหาข้อเท็จจริง การสรุปสำนวน และการนั่งพิจารณาคดีและการพิพากษาคดี ตามขั้นตอน ปกติอาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ฟ้องคดีที่ยากแก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลังหรือ อาจเป็นอุปสรรคแก่การบริหารงานของรัฐหรือแก่บริการสาธารณะที่กำหนดโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุด ในกรณีเช่นนี้ เมื่อตุลาการเจ้าของสำนวนรับคำฟ้องไว้พิจารณาตามข้อ 42 แล้ว ให้ เสนอองค์คณะโดยด่วนเพื่อหารืออธิบดีศาลปกครองชั้นต้น เพื่อให้อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นพิจารณามีคำสั่ง โดยไม่ชักช้าให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วน”

2. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีที่ต้องกระทำโดยองค์คณะในคดีที่ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาคดี โดยเร่งด่วน ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากเจตนารมณ์ในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดี ของศาลปกครองโดยเพิ่มเติมวิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนมานั้น เพื่อให้ศาลสามารถใช้วิธีพิจารณาคดีดังกล่าว แก่คดีที่มีความสำคัญและเร่งด่วน เนื่องจากกระทบต่อผู้ฟ้องคดีอย่างรุนแรงหรือกระทบต่อประโยชน์ ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะอย่างรุนแรง ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาคดีโดยเร่งด่วนให้มีความรวดเร็ว ยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้เพิ่มอำนาจของตุลาการเจ้าของสำนวนในคดีที่ใช้วิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติข้อ 49/2 วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครอง สูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่ง

ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนให้ตุลาการ เจ้าของสำนวนใช้อำนาจตามมาตรา 61 หรือตามส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของหมวด 2 โดยแจ้งให้ คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ เพื่อทำการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยการไต่สวนหรือโดยวิธีการอื่นใด ให้เสร็จสิ้นในวันเดียวหรือต่อเนื่องกันไป ทั้งนี้ ให้แจ้งให้ตุลาการ ผู้แถลงคดีทราบเพื่อเข้าร่วมในการไต่สวน หรือแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นใด และให้ถือว่าวันที่เสร็จสิ้น การแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคนี้ เป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ 62 โดยไม่ต้องแจ้ง ให้คู่กรณีทราบตามข้อ 62 วรรคสอง อีก” และเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อความต่อท้ายวรรคสองของ ข้อ 49/2 โดยบัญญัติว่า “ในกรณีที่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วน ให้ตุลาการ เจ้าของสำนวนใช้อำนาจตามมาตรา 61 หรือตามส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของหมวด 2 โดยแจ้ง ให้ คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ เพื่อทำการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการไต่สวนหรือโดยวิธีการอื่นใด ให้เสร็จสิ้นในวันเดียวหรือต่อเนื่องกันไป โดยให้แจ้งให้ตุลาการ ผู้แถลงคดีทราบเพื่อเข้าร่วมในการไต่สวน หรือแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นใด และให้ถือว่าวันที่เสร็จสิ้นการแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคนี้ เป็น วันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ 62 โดยไม่ต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบตามข้อ 62 วรรคสอง อีก ทั้งนี้ หากคู่กรณีได้มีคำขอเกี่ยวกับคำสั่งระหว่างพิจารณาคดีที่มีใช้การวินิจฉัยชี้ขาดประเด็นแห่งคดี ให้ตุลาการ เจ้าของสำนวนมีคำสั่งได้โดยพลัน”

3. ปัญหาเกี่ยวกับการแสวงหาข้อเท็จจริงของศาลในคดีที่ต้องใช้วิธีพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากปัญหาการไม่มีบทบัญญัติที่เป็นการเฉพาะในการแสวงหาข้อเท็จจริง ของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติข้อ 49/2 วรรคสอง และวรรคสาม แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณา คดีปกครอง พ.ศ. 2543 ที่บัญญัติว่า วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนให้ตุลาการ เจ้าของสำนวนใช้อำนาจตามมาตรา 61 หรือตามส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของหมวด 2 โดยแจ้งให้ คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ เพื่อทำการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยการไต่สวนหรือโดยวิธีการอื่นใด ให้เสร็จสิ้นในวันเดียวหรือต่อเนื่องกันไป ทั้งนี้ ให้แจ้งให้ตุลาการ ผู้แถลงคดีทราบเพื่อเข้าร่วมในการไต่สวน หรือแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นใด และให้ถือว่าวันที่เสร็จสิ้น การแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคนี้ เป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ 62 โดยไม่ต้องแจ้ง ให้คู่กรณีทราบตามข้อ 62 วรรคสอง อีก” วรรคสาม บัญญัติว่า “คู่กรณีทุกฝ่ายซึ่งได้รับทราบหรือถือว่า ได้รับทราบคำสั่งศาลตามวรรคสองให้มาศาลแล้วไม่มา ในวันไต่สวน ให้ถือว่ารับทราบกระบวนการ พิจารณาที่ศาลได้ดำเนินไปในครั้งนั้น และรับทราบกำหนด วันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกหรือกำหนดคดีอื่นที่ศาล แจ้งคู่กรณีที่มาศาลในขณะที่ทำการไต่สวน” ผู้ศึกษาเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติข้อ 49/2 วรรคสอง วรรคสาม โดยให้แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนให้ตุลาการ เจ้าของสำนวนใช้อำนาจตามมาตรา 61 หรือตามส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของหมวด 2 โดยแจ้งให้คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ และคู่กรณีหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้รับแจ้งคำสั่งศาลต้องมาศาลในวันไต่สวน และยื่นคำชี้แจง และพยานหลักฐานต่อศาล ตามคำสั่งศาล

เพื่อทำการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการไต่สวนหรือโดยวิธีการอื่นใด ให้เสร็จสิ้นในวันเดียวหรือต่อเนื่องกันไป ทั้งนี้ ให้แจ้งให้ตุลาการผู้แถลงคดีทราบเพื่อเข้าร่วมในการไต่สวน หรือแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นใด และให้ถือว่าวันที่เสร็จสิ้นการแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคนี้ เป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ 62 โดยไม่ต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบตามข้อ 62 วรรคสอง อีก” วรรคสาม บัญญัติว่า “คู่กรณีทุกฝ่ายซึ่งได้รับทราบหรือถือว่าได้รับทราบคำสั่งศาลตามวรรคสองให้มาศาลแล้วไม่มาในวันไต่สวน ให้ถือว่ารับทราบกระบวนการพิจารณา และยอมรับข้อเท็จจริงที่ศาลได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงไปในครั้งนั้น และรับทราบกำหนด วันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกหรือกำหนดคดีอื่นที่ศาลแจ้งคู่กรณีที่มาศาลในขณะที่ทำการไต่สวน”

4. ปัญหาการกำหนดให้ตุลาการผู้แถลงคดีเข้าร่วมแสวงหาข้อเท็จจริงกับตุลาการเจ้าของสำนวนในการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า เนื่องจากปัญหาความเป็นอิสระและความเป็นกลางของตุลาการผู้แถลงคดีปกครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีการยกเลิกบทบัญญัติข้อ 49/2 วรรคสอง แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ในส่วนที่กำหนดว่า “ให้แจ้งให้ตุลาการผู้แถลงคดีทราบเพื่อเข้าร่วมในการไต่สวน หรือแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่นใด” โดยให้แก้ไขระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 49/2 วรรคสอง โดยให้บัญญัติว่า “ในกรณีที่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยเร่งด่วนให้ตุลาการเจ้าของสำนวนใช้อำนาจตามมาตรา 61 หรือตามส่วนที่ 1 หรือส่วนที่ 2 ของหมวด 2 โดยแจ้งให้ คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ เพื่อทำการแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการไต่สวนหรือโดยวิธีการอื่นใด ให้เสร็จสิ้นในวันเดียวหรือต่อเนื่องกันไป และให้ถือว่าวันที่เสร็จสิ้นการแสวงหาข้อเท็จจริงตามวรรคนี้ เป็นวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงตามข้อ 62 โดยไม่ต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบตามข้อ 62 วรรคสอง อีก

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์. **หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
- _____. **“หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน ว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย.”** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. **คำอธิบายกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562.
- _____. **“คำอธิบายกฎหมายปกครอง.”** พิมพ์ครั้งที่ 28. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562.
- ธีระ สุธีวรารุณ. **ระบบศาลและการพิจารณาคดีของศาลในทางกฎหมายมหาชน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563.

- นันทวัฒน์ บรมานันท์. **หลักพื้นฐานกฎหมายปกครองฝรั่งเศส**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2547.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
- _____. **หลักกฎหมายมหาชน หลักนิติธรรม/นิติรัฐ ในฐานะ “เกณฑ์” จัดอำนาจรัฐ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- โกสิน พลกุล และชาญชัย แสวงศักดิ์. **หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2556.
- วรรณชัย บุญบำรุง, ชนกฤต วรรณชชากุล และสิริพันธ์ พลรบ. **หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. **คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน**. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
- _____. **“คำสอนว่าด้วยรัฐและหลักกฎหมายมหาชน”**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่านกฎหมายในเครือสำนักพิมพ์อ่าน, 2564.
- สมยศ เชื้อไทย. **หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562.
- ปาลิรัฐ ศรีวรรณพฤกษ์, “ตุลาการผู้แถลงคดี : จุดเด่นของวิธีพิจารณาคดีปกครองฝรั่งเศสและการปฏิรูปภายใต้อิทธิพลของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป,” วารสารวิชาการศาลปกครอง 15, 4 (2558) 70–89.
- นางสาวนามพร อัสวสุปรีชา. “ตุลาการผู้แถลงคดีปกครองในระบบกฎหมายไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560”
- นายสัญญา ศิวิโรจน์. **การทูลเกล้าฯ ถวายคำร้องตามคำสั่งทางปกครอง : ศึกษากรณีความเสียหายอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การแก้ไขในภายหลัง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลปกครอง, 2556.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **มาตรการชั่วคราวก่อนการพิพากษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลปกครอง, 2545.
- อนันต์ คงเครือพันธุ์ และคนอื่น ๆ. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยระบบได้ส่วนกับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลในประเทศไทย : แนวคิดที่มาของต่างประเทศและทิศทางการใช้ในศาลไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลปกครอง, 2563.
- ขนิษฐา เตมียธนา, **การพิจารณาคดีโดยเร่งรัดในศาลปกครองฝรั่งเศส**, เอกสารเผยแพร่ สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง, (กุมภาพันธ์ 2565)
- นพรัตน์ อุดมโชคมงคล, **ศาลปกครองอิตาลีกับการพิจารณาคดีโดยเร่งด่วน**, เอกสารเผยแพร่ สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง, (มีนาคม 2565)

เอกสิทธิ์ จันตะมา หลักเกณฑ์การพิจารณาเหตุฉุกเฉินในวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา : ศึกษาวิธี

พิจารณาคดีปกครองไทยและฝรั่งเศส [Online], Available URL :

https://oer.learn.in.th/search/search_val/4d9b6822ddb5831deec5fbaf3dd804e9 (มีนาคม 2565)